

**PRAVNI
MONITORING
MEDIJSKE
SCENE
U SRBIJI**

Izveštaj za maj 2012.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO - SRBIJA
FOUNDATION FOR AN OPEN SOCIETY - SERBIA

**Ovaj Monitoring Izveštaj je realizovan
uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo**

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA.....	8
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	12
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	12
	REGULATORNA TELA.....	12
	DRŽAVNI ORGANI.....	15
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	15
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	16
VI	PROCES PRIVATIZACIJE	17
VII	ZAKLJUČAK.....	18

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. *Pretnje i pritisci*

1.1. Srđan Vučurević, direktor „Bačkopalanačkog nedeljnika“, obavestio je Udruženje novinara Srbije da mu je predsednik opštine Bačka Palanka, Dragan Bozalo, 11. maja telefonom pretio da će, ako nedeljnik još jednom napiše bilo šta o njemu, ili objavi njegovu sliku, baciti bombu na njegovu kuću i na redakciju lista. Direktor „Bačkopalanačkog nedeljnika“ tvrdi da je Bozalo istim rečima pretio i urednici lista, Dragici Nikolić. UNS u saopštenju navodi da je Dragan Bozalo negirao je da je pretio direktoru i urednici „Bačkopalanačkog nedeljnika“, ali ne i da ih je zvao telefonom isprovociran naslovnom stranom na kojoj je oslovljen sa „bivši predsednik opštine“. Predsednik opštine Bačka Palanka je UNS-u rekao da godinu i po dana ne daje izjave za taj list, a da su oni preneli njegovu izjavu datu drugom mediju.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da niko ne sme da ograničava slobodu javnog informisanja, nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, te posebno da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, niti uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Ugrožavanje sigurnosti pretnjom da će se napasti na život ili telo, što bi pretnja napada bombom na radni i životni prostor svakako mogla da predstavlja, je krivično delo za koje je Krivičnim zakonikom, za slučaj kada je pretnja usmerena na novinare, urednike ili direktore medija, koji u skladu sa zakonom jesu lica koja obavljaju poslove od javnog značaja u oblasti informisanja, i kada su pretnje iznete u vezi sa medijskim poslovima koje takvo lice obavlja, zaprećena kazna zatvora od jedne do osam godina. U konkretnom slučaju, nije saopšteno da li su o pozivima obavesteni nadležno tužilaštvo ili policija. Opisani incident, međutim, u nešto drastičnijoj formi, prati matricu pretnji i pritisaka kojima su brojni lokalni mediji i njihovi novinari izloženi gotovo svakodnevno. Po pravilu, postoji nezadovoljstvo lokalnog moćnika načinom na koji konkretan medij o njemu izveštava, koje onda rezultira nepozivanjem na konferencije za štampu i druge događaje, uskraćivanjem akreditacija za izveštavanje o radu organa lokalne samouprave, ili uskraćivanjem izjava. Pri tome se potpuno zanemaruje izričita obaveza propisana Zakonom o javnom informisanju državnim organima i organizacijama, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, javnim službama i javnim preduzećima, kao i poslanicima i odbornicima, da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. O meri u kojoj zanemarivanje ove obaveze ne nailazi ni na kakvu osudu ili posledice po onoga ko se o nju oglašava, svedoči i izjava predsednika opštine Bačka Palanka, Dragana Bozala, UNS-u, u kojoj on,

ne samo da priznaje da krši zakon tako što godinu i po dana uskraćuje informacije o svome radu jednom konkretnom mediju, već to čini s punim ubeđenjem da je u pravu što tako postupa. Šta više, Bozalo izgleda uveren da sme, ne samo da diskriminiše medij uskraćujući mu izjave, već i da sme da mu zabrani da čak i prenosi njegove izjave date drugim medijima.

1.2. Ljiljana Stojanović, glavna i odgovorna urednica Regionalne informativne agencije „JUGpress“ iz Leskovca, nakon što je Internet portal ove agencije na kome se objavljuju vesti na srpskom, albanskom, romskom i bugarskom jeziku, objavio sadržaj dva dopisa kojima se organizacija Srpski oslobodilački antiteroristički pokret obratila predsedniku opštine Bujanovac, Šaipu Kamberiju, dobila je poruku Mikana Velinovića, koji se predstavlja kao osnivač i komandant ovog pokreta, u kojoj je optužuje za snishodljivost prema lokalnim vlastima u Bujanovcu i „krajnje zabrinjavajuću“ podršku terorizmu. U dopisima koje je „JUGpress“ objavio, Srpski oslobodilački antiteroristički pokret optužuje predsednika opštine Bujanovac da podržava terorizam i „dobronamerno“ mu savetuje da sa tim prestane. Ne želeći da spekulise ko stoji iza poruka, Ljiljana Stojanović je o istima obavestila nadležne državne organe, ali i predstavnike EU i Misije OEBS-a u Srbiji.

Srpski oslobodilački antiteroristički pokret i Mikan Velinović u medijima u Srbiji pominjani su uglavnom u kontekstu situacije u srpskim enklavama na Kosovu. U konkretnom slučaju, ova organizacija uputila je dva dopisa predsedniku opštine Bujanovac na jugu Srbije, reagujući povodom demonstracija u ovom gradu, organizovanih nakon što je policija, početkom maja, uhapsila pet Albanaca u Bujanovcu i okolini zbog sumnje da su počinili ratni zločin protiv civila 2001. godine. Još dve osobe uhapšene su, jer su pružale otpor tokom pretresa, dok je jedna osoba uhapšena, jer je tokom pretresa stana nađen pištolj za koji nije imala dozvolu. Oko 2.000 Albanaca protestovalo je u centru Bujanovca zbog hapšenja, a lokalni funkcioneri, među njima i predsednik opštine, Šaip Kamberi, tvrdili su da su hapšenja u funkciji destabilizacije političke i bezbednosne situacije na jugu Srbije, te da su imala za cilj da izazovu strah i konfuziju među građanima albanske nacionalnosti. Petorica uhapšenih pod sumnjom za ratni zločin, pušteni su krajem maja, ali nisu mogli da potvrde da li je postupak protiv njih obustavljen, ili će se samo braniti sa slobode. Kako su pitanja utvrđivanja odgovornosti za ratne zločine, kako to tvrdi jedna strana, odnosno zloupotrebe policije u predizborne svrhe, kako misle drugi (hapšenje je izvršeno tokom predizborne tišine, te je po mnogima samo omogućilo ministru unutrašnjih poslova da nastavi sa predizbornom kampanjom i nakon njenog formalnog okončanja), nesumnjivo pitanja od javnog interesa, to i informacije koje se tiču ovih događaja, zadovoljavaju uslove za slobodno objavljivanje u medijima, osim kada bi drugačije bilo određeno zakonom. Takođe, Srpski oslobodilački antiteroristički pokret se sam obratio lokalnim funkcionerima u Bujanovcu sa mišljenjem i preporukama vezanim za stvar od javnog interesa, te je bilo nerealno da očekuju da će sadržaj njihovog obraćanja biti nedostupan javnosti. Naprotiv, insistiranje na tajnosti dopisa predsedniku opštine, jača sumnju da je cilj ove organizacije, koliko god sam dopis bio pisan

biranim rečima, zapravo bila pretnja. Zato se i novo obraćanje Mikana Velinovića i Srpskog oslobodilačkog antiterorističkog pokreta, kojim on urednicu optužuje za podršku terorizmu, u situaciji u kojoj ona javnosti samo čini dostupnim informacije o stvarima o kojima javnost ima pravo da zna, nesumnjivo predstavlja uticaj podoban da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja i medij omete u obavljanju svog posla, i sa te strane i ograničavanje slobode javnog informisanja. Javnost ima pravo da bude upoznata sa mehanizmima kojima se utiče na izabrane predstavnike lokalne samouprave u cilju donošenja njihovih odluka, a država mora aktivno da štiti pravo javnosti da takve informacije prima, što uključuje i njenu obavezu da otkriva razloge, interese i prave namere koje stoje iza svakog konkretnog zahteva da se od javnosti sakrije nešto što javnost ima pravo da zna.

2. Sudski postupci

2.1. Tomislav Nikolić, u tom trenutku još uvek samo predsednik Srpske napredne stranke (SNS) i predsednički kandidat, podneo je 3. maja dve tužbe Višem sudu u Beogradu, jednu, protiv dnevnih novina „Kurir“, Saše Milovanovića, glavnog i odgovornog urednika „Kurira“ i Aleksandre Jerkov, portparolke Lige socijaldemokrata Vojvodine i kandidatkinje te stranke za gradonačelnicu Novog Sada, a drugu, protiv izdavača dnevnih novina „Blic“ i njihovog urednika, Veselina Simonovića. Obema tužbama, Nikolić traži odštetu od po čak 200 miliona dinara. Iz „Kurira“ tvrde da su tuženi zbog prenošenja izjave Aleksandre Jerkov sa konferencije za štampu, na kojoj je ona od Nikolića tražila da objasni na kojem je fakultetu diplomirao. U slučaju „Blica“, sporan je tekst „Misterija Nikolićeve diplome“. Srpska napredna stranka dala je medijima na uvid diplomu u kojoj se navodi da je Nikolić diplomirao 2007. godine na novosadskom Fakultetu za menadžment, ali su pojedini mediji nastavili da istražuju razloge iz kojih ta diploma nije bila pominjana u Nikolićevoj zvaničnoj biografiji za prethodne predsedničke izbore 2008. godine, na kojima je takođe učestvovao. Tada je, naime, u Nikolićevoj biografiji bilo navedeno da je završio tehničku školu (građevinski smer) i da je studirao na Pravnom fakultetu, ali da je studije prekinuo 1971. godine, dok se diploma stečena 2007. godine na novosadskom Fakultetu za menadžment uopšte nije pominjala. Iz SNS su potvrdili da su tužbe podnete, ali su rekli da je tužbama odštetni zahtev trebalo da bude opredeljen u iznosu od po dva miliona dinara, te da će u slučaju da se zaista ispostavi da je traženo 100 puta više, opozvati punomoćje advokatima koji su tužbu podneli i ostati pri zahtevu od po dva miliona dinara.

U Nikolićevoj biografiji sa kojom ga je SNS kandidovao za predsednika Srbije, zaista je pisalo da je 2007. godine diplomirao na novosadskom Fakultetu za menadžment. Pitanje autentičnosti njegove diplome najviše je potencirala Liga socijaldemokrata Vojvodine, a dnevni list „Blic“ istraživao je razloge zbog kojih ova diploma nije bila navedena u ranijim Nikolićevim biografijama, te pisao o vezama novosadskog Fakulteta za menadžment sa nekadašnjim BK Univerzitetom Nikolićevih

koalicionih partnera, braće Karić, bavio se pitanjem da li je Fakultet za menadžment bio akreditovan u vreme kada je Nikolić na njemu studirao, koliko su te studije trajale i da li se drugi studenti tog fakulteta sećaju da je Nikolić dolazio na predavanja ili polagao ispite u spornom periodu. Kako je Nikolić u međuvremenu izabran za predsednika Srbije, ove tužbe će nesumnjivo opterećivati odnos između njega i srpskih medija. Shodno Zakonu o javnom informisanju, u javnim glasilima slobodno se objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima o kojima javnost ima opravdani interes da zna. Biografija sa kojom se neko kandiduje na najvišu državnu funkciju, kao i Tomislav Nikolić sam, kao kandidat za predsednika Republike, nesumnjivo predstavljaju pojavu i ličnost o kojima javnost ima interes da zna. U tom smislu, a posebno imajući u vidu i iznos naknade štete od po čak 200 miliona dinara koji se u svakom pojedinačnom slučaju traži, sve shodno javno objavljenim podacima na Internet portalu sudova Srbije, nesumnjivo se tako visoko odmereni tužbeni zahtevi mogu kvalifikovati kao zloupotreba prava, podesna da izazove autocenzuru i na taj način ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, odnosno da utiče na medije da izbegavaju da se bave pitanjima od značaja za javnost, s obzirom na činjenicu da Nikolić obavlja funkciju koju obavlja. Način na koji će sudovi odlučivati u ovoj pravnoj stvari, pokazaće meru u kojoj je srpsko pravosuđe doraslo zahtevima koje Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i obaveza usklađivanja svoje prakse sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u pitanjima koja se tiču zaštite prava na slobodu izražavanja, stavljaju pred njega.

2.2. U predmetu o kome smo u svojim izveštajima u više navrata pisali, a po tužbi novinara Vladimira Ješića protiv Velimira Ilića, predsednika Nove Srbije i bivšeg ministra u Vladi Republike Srbije, Viši sud u Novom Sadu 9. maja doneo je prvostepenu odluku, kojom je Ilića obavezao da isplati Ješiću iznos od 1,38 miliona dinara na ime naknade nematerijalne štete. Postupak se vodio povodom incidenta sa snimanja Ješićevog intervjua sa Ilićem iz 2003. godine.

Ovaj postupak pratili smo posebno pažljivo i pisali o njemu u svojim izveštajima, iz razloga što se tiče fizičkog napada na novinara, i to slučaja u kome se kao napadač pojavljuje aktivni političar, koji je nakon tog incidenta bio i ministar u Vladi Srbije, a potom i poslanik u Narodnoj Skupštini. Krivični postupak protiv Velimira Ilića povodom istog incidenta nikada nije vođen, jer se on pozvao na poslanički imunitet, a Skupština Srbije je bila protiv toga da mu imunitet bude oduzet. Ono što je takođe interesantno, jeste da je svojevremeno u ovom predmetu već bila doneta presuda u korist Ješića, te da je Ilićeva žalba na tu presudu usvojena, iako je uložena čak tri godine nakon što je presuda doneta. Podsetimo, pravno je ovo jedino bilo moguće ukoliko prvobitna presuda Iliću tri godine nije bila ni uručena, budući da rokovi za žalbu teku od trenutka uručjenja presude, a ne od momenta njenog donošenja. Međutim, okolnost da presuda tri godine nije bila uručena, neshvatljiva je imajući u vidu funkcije koje je on u međuvremenu obavljao, kao i činjenicu da se radi o ličnosti koja je sve vreme prisutna u javnosti i o čijem prebivalištu, ili u krajnoj liniji i adresi radnog mesta na kome je presuda mogla biti uručena, su podaci sudu morali biti poznati.

Ono što ova prvostepena presuda nije razjasnila, a što je mnogo važnije, jeste pitanje kako je moguće da političaru presuda ne može da bude uručena pune tri godine, ili, ukoliko presuda jeste bila uručena, da dokazi o tome nestanu. Sve dok bude postojala i trunka sumnje da procesna pravila i zakoni koji važe za sve građane Srbije, ne važe podjednako i za političare, te da im se izlazi u susret na način da im se uvažavaju žalbe podnete tri godine nakon donošenja presude, iako je rok za žalbu Zakonom o javnom informisanju utvrđen u ovakvim slučajevima samo osam dana, ostaće ozbiljan razlog za zabrinutost da je Srbija zemlja u kojoj političari još uvek mogu da napadaju novinare nekažnjeno, ili bar nekažnjeno blagovremeno. Prilika da se ova stvar do kraja razjasni, mogao bi da bude i postupak po žalbi koja se i na ovu presudu očekuje, budući da ju je Ješićev advokat najavio, tvrdnjom da je njegov klijent nezadovoljan visinom dosuđene naknade štete. Ranijom presudom koja je ukinuta po Ilićevoj žalbi podnetoj tri godine nakon njenog donošenja, Ješiću je bila dosuđena nekoliko puta viša naknada štete.

2.3. Privredni sud u Beogradu doneo je 8. maja privremenu meru kojom firmi „Insajder Tim“ d.o.o. iz Beograda, čiji je vlasnik Dragan J. Vučićević, bivši zamenik glavnog urednika „Nacionala“, bivši zamenik urednika „Kurira“ i bivši zamenik urednika i glavni urednik dnevnih novina „Press“, zabranjuje da svoje nove dnevne novine, objavljuje pod imenom „Nezavisne novine insajder“, „Nezavisne dnevne novine insajder“, „Insajder“, ili bilo kojim drugim imenom koje u sebi sadrži znak „Insajder“, zaštićen žigom, odnosno prijavom žiga od strane B92. Sud je privremenu meru odredio našavši da je B92 učinio verovatnim da će njegov žig „Insajder“, odnosno pravo iz prijave žiga „Insajder“ biti povređeno izdavanjem novina koje u svom nazivu imaju taj znak. „Insajder Tim“ d.o.o. uložio je žalbu protiv rešenja kojim je određena privremena mera, a njihove novine pojavile su se na kioscima 10. maja pod imenom „Informer“.

Vučićević je, između ostalog poznat i po tome što je nakon gostovanja u jednoj emisiji „Insajdera“, u julu 2005. godine, u dnevnom listu „Kurir“, objavio tekst pod naslovom „Brankica - prvi Gebels Srbije“, u kome je optužio TV B92, Brankicu Stanković i emisiju „Insajder“ za „gebelsovsku totalitarnu propagandu, manipulaciju i indoktrinaciju“, za njih je tvrdio da su „prljavi i beskrupulozni likovi [koji] pretenduju da budu nekakve vrhovne moralne sudije u ovoj državi i ovom društvu!“, i zaključio da je „Brankica Insajderka ... najobičniji lažov, manipulator i prevarant!“. Nakon napuštanja dnevnih novina „Press“, najavio je svoj novi projekat na društvenoj mreži Twitter, upravo pod imenom nagrađivanog serijala Televizije B92, koji je prethodno optuživao za „totalitarnu propagandu i manipulaciju“. Privremena mera je logična posledica činjenice da B92 od 2004. godine pred Zavodom za intelektualnu svojinu štiti dva znaka „Insajder“, kojima su obuhvaćeni i logo „Insajder“ i sama reč „Insajder“, u više klasa koje se sve neposredno ili posredno odnose na medije i sa medijima povezane delatnosti. Mogućnost izricanja privremene mere u ovakvim slučajevima predviđena je Zakonom o žigovima, a mediji su pisali da Vučićeviću ovo nije prvi put da pokušava da pokrene novine pod tuđim žigom. Naime, u jednom autorskom tekstu Radisava Rodića, osnivača dnevnih listova „Glas javnosti“ i „Kurir“, objavljenom 2009.

godine u danas ugašenom „Glasu javnosti“, Rodić tvrdi da je Vučićević, nakon odlaska iz „Kurira“, decembra 2005. godine, pokušao da štampa novine pod imenom „Novi kurir“, u čemu je, takođe privremenom merom, bio osujećen. Inače, interesantno je da je izmenama Zakona o javnom informisanju iz 2009. godine, u ovaj propis uneta zabrana osnivanja javnog glasila pod imenom koje može izazvati zabunu u pogledu identiteta. Ova zabrana odnosi se, međutim, samo na slučajevne zabune u pogledu identiteta sa medijima koji su brisani iz registra javnih glasila ili su prestali da se štampaju ili izdaju. U svim drugim slučajevima, medijima koji pokušavaju da zaštite svoje pravo intelektualne svojine, odnosno konkretno svoj žig ili pravo iz prijave žiga, na raspolaganju stoje jedino pravna sredstva predviđena Zakonom o žigovima, odnosno Zakonom o trgovini (zaštita od nepoštene tržišne utakmice). Inače, Vučićevićeva kompanija je svoj znak „Insajder“ pokušala da zaštiti i kao žig pred Zavodom za intelektualnu svojinu. Postupak po toj prijavi još uvek uvek teče pred Zavodom za intelektualnu svojinu, ali je za očekivati da ona bude odbijena rešenjem. Mirela Bošković, pomoćnica direktora Sektora za znake razlikovanja u Zavodu, odgovarajući na pitanje koje se ticalo sudbine te prijave, izjavila je da je „Zakon o žigovima ... tu potpuno jasan i on propisuje da nijedno lice ne može žigom da zaštiti znak koji je identičan ili bitno sličan bilo ranije registrovanom žigu, ili ranije podnetoj prijavi za priznanje žiga“.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije, odgovarajući na brojne upite dobijene od emitera za tumačenja člana 16. Opšte obavezujućeg uputstva radio i televizijskim stanicama (emiterima) u predizbornoj kampanji za lokalne, pokrajinske i republičke skupštinske izbore, izbore za predsednika Republike i izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina, usvojio je 7. maja 2012. godine obavezujuće tumačenje tog člana uputstva. Tumačenjem se insistira da sadržaj u predizbornim reklamnim porukama i plaćenim terminima bude istinit i proverljiv, da se u predizbornim reklamnim porukama i plaćenim terminima koriste isključivo javno emitovani audio-vizuelni snimci, zabranjuje se korišćenje tajnih snimaka, neprihvatljivih simbola i slično. Takođe, zabranjuje se korišćenje imena, lika, glasa ili dela lica koja nisu učesnici izbornog procesa bez njihove saglasnosti. Zabranjuje se i iznošenje podataka ili optužbi o bilo kojim licima, osim

ukoliko ti podaci nisu javno dostupni od strane nadležnih državnih organa. Takođe, zabranjuje se korišćenje navoda iz istražnog postupka koji se vodio protiv nekog lica, ukoliko je to lice pravosnažno oslobođeno, odbijena optužba ili postupak obustavljen. Zabranjuje se i emitovanje sadržaja kojima bi mogla da se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog različite političke opredeljenosti, uključujući sadržaje kojima se vređaju čast, ugled i privatnost građana, posebno onih koji nisu direktni učesnici izbornog procesa. Na kraju, zabranjuje se i manipulisanje izjavama, saopštenjima i sličnim sadržajima sa ciljem promene njihovog osnovnog smisla (maliciozne montaže, zlonamerno skraćivanje ili uklanjanje ključnih delova sadržaja i slično), što, po Savetu RRA, predstavlja povredu načela istinitosti, potpunosti i određenosti oglasne poruke.

Članom 16. Opšte obavezujućeg uputstva predviđeno je da emiter, u skladu sa članom 38. Zakona o javnom informisanju i članom 21. Zakona o radiodifuziji, može da odbije da emituje reklamne poruke ili emisije ako oceni da one podstiču diskriminaciju, mržnju ili nasilje ili vređaju čast, ugled i privatnost građana ili drugih učesnika u kampanji. Članom 38. Zakona o javnom informisanju propisana je zabrana govora mržnje, dok su članom 21. Zakona o radiodifuziji, propisane nadležnosti i ovlašćenja Republičke radiodifuzne agencije u suzbijanju govora mržnje. U tom kontekstu možemo da prepoznamo i ključni nedostatak odredbe člana 16. Opšte obavezujućeg uputstva. Ono, naime, jednu izričitu zabranu propisanu zakonom i ovlašćenje organu da postupa u cilju doslednog poštovanja te zabrane, spušta na nivo prava emitera da odbije emitovanje. Obavezujuće tumačenje čitavu stvar samo dodatno komplikuje, a da ništa ne rešava. Naime, Savet u svojim naporima usmerenim ka regulaciji političkog oglašavanja, prevashodno na televiziji, gubi iz vida razliku između zabrane govora mržnje, s jedne strane, i slobode oglašavanja, s druge. Zabrana govora mržnje je apsolutna i obuhvata objavljivanje ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili zbog njihove seksualne opredeljenosti, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo. Ovakva zabrana ne može se svesti na pravo emitera da odbije da nešto emituje. S druge strane, sloboda oglašavanja iz člana 3. Zakona o oglašavanju podrazumeva da se oglašavanje obavlja u skladu sa zakonom, drugim propisima, dobrim poslovnim običajima i profesionalnom etikom. U svakom slučaju, već sama činjenica da je Savet bio prinuđen da donosi obavezujuće tumačenje svog Uputstva, svedoči da Uputstvo nije bilo dovoljno jasno. Drugi je problem što, nažalost, ni obavezujuće tumačenje ne pogađa u metu. Savet bi rešenje morao potražiti na drugom mestu, i to tako što bi napokon, shodno odredbi člana 103. Zakona o oglašavanju, doneo bliža pravila o oglašavanju i sponzorstvu na televiziji i radiju, kojima bi bilo preciznije regulisano i oglašavanje u predizbornoj kampanji. Širenje pojma govora mržnje na slučajeve koji su samo kršenje načela oglašavanja, nije dobro ni za sprečavanje govora mržnje, niti za održivu regulaciju oglašavanja na televiziji i radiju.

3. Zakon o autorskom i srodnim pravima

3.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije, na vanrednoj sednici održanoj 11. maja, razmatrao je zahtev Aleksandra Stankovića, urednika i novinara HRT-a, za zaštitu svojih autorskih prava, a povodom zloupotrebe snimaka njegove autorske emisije originalno emitovane na Hrvatskoj radioteleviziji tokom predizborne kampanje u Srbiji. Savet RRA je kopiju dopisa Aleksandra Stankovića dostavio svim emiterima, kako bi isti imali u vidu prilikom odlučivanja o emitovanju sadržaja na koji se taj dopis odnosi.

U predizbornim propagandnim spotovima predsedničkog kandidata Tomislava Nikolića, emitovanim na srpskim televizijama tokom kampanje, prikazivani su i snimci gostovanja Nikolićevog protivkandidata, Borisa Tadića, u emisiji HRT-a „Nedeljom u 2“, čiji je urednik i voditelj novinar Aleksandar Stanković, i to Tadićeви odgovori na Stankovićeva pitanja, za koja su u marketinškom timu Tomislava Nikolića procenili da su nedostojni ili nedosledni, te da bi u tom smislu mogli da naruše kredibilitet Nikolićevog protivkandidata. Sličnom praksom služio se i marketinški tim Borisa Tadića, koji je, pak, u propagandnim spotovima svog predsedničkog kandidata, sa istim ambicijama koristio snimke gostovanja Tomislava Nikolića na programu Prve televizije. Navedeni spotovi izazvali su velike kontroverze, a u slučaju spota koji je koristio inserte iz emisije Aleksandra Stankovića, i optužbe za zlonamernu montažu. Stankovićev dopis pokušao je da vrati stvari na svoje mesto, te da ukaže na pravne probleme oglašavanja ovakvim sredstvima. Naime, Zakonom o autorskom i srodnim pravima izričito je propisano da se, između ostalog, i televizijska dela smatraju autorskim delom, te da posledično autori takvih dela imaju i odgovarajuća moralna i imovinska prava koja se neovlašćenim korišćenjem njihovih dela krše i povređuju. U konkretnim slučajevima, moglo se govoriti o kršenju moralnog prava na zaštitu integriteta dela, i takođe moralnog prava na suprotstavljanje nedostojnom iskorišćavanju dela. Zakon o autorskom i srodnim pravima kaže da autor ima isključivo pravo da štiti integritet svog dela, i to naročito da se suprotstavlja izmenama svog dela od strane neovlašćenih lica, da se suprotstavlja javnom saopštavanju svog dela u izmenjenoj ili nepotpunoj formi, kao i da daje dozvolu za preradu svog dela. Takođe, autor ima i isključivo pravo da se suprotstavlja iskorišćavanju svog dela na način koji ugrožava ili može ugroziti njegovu čast ili ugled. U odnosu na imovinska prava, autor ima isključivo pravo da dozvoli ili zabrani beleženje i umnožavanje svog dela u celosti ili delimično (snimanje reklame nužno podrazumeva da se autorsko delo iz koga se kadrovi uzimaju, beleži na medij na koji se reklama snima), ali i pravo da dozvoli ili zabrani prilagođavanje i druge izmene dela. U konkretnom slučaju, iz Stankovićevog dopisa proizilazi da on, kao autor, a ni HRT kao proizvođač, nisu dali saglasnost za korišćenje delova njihove emisije, odnosno njeno prilagođavanje za potrebe kreiranja propagandnog spota. Takođe, moguće je da su ovim reklamama kršena i druga lična prava, na način koji je u suprotnosti sa odredbama Zakona o javnom informisanju. Naime, po tom zakonu, preduslov za prenošenje nečijeg lika ili glasa putem televizije, jeste pristanak lica o čijem glasu ili liku je reč. Pri tome, shodno zakonu, pristanak dat za

jedno objavljivanje, za određeni način objavljivanja, odnosno za objavljivanje u određenom cilju, ne smatra se pristankom za ponovljeno objavljivanje, za objavljivanje na drugi način, odnosno za objavljivanje za druge ciljeve. Izuzetak od obaveze pribavljanja saglasnosti koji je predviđen zakonom, a koji bi se mogao odnositi na Borisa Tadića, kao na nosioca državne ili političke funkcije, i u tom smislu ličnost od interesa za javnost, teško da bi se mogao primeniti i na Stankovića koji, kako iz dopisa proizilazi, nije dao saglasnost da se njegov lik i glas koriste u predsedničkoj kampanji Tomislava Nikolića. Potpuno isti argumenti stoje i za autore emisije sa Prve televizije, iz koje su korišćeni kadrovi u predsedničkoj kampanji Borisa Tadića. Nije poznato da li su vezano za emitovanje konkretnih spotova, RRA, ili sami autori i vlasnici prava na korišćenim emisijama, inicirali pokretanje bilo kakvih postupaka. Za očekivati je, međutim, da je i samo dostavljanje Stankovićevog dopisa emiterima od strane RRA, moglo da posluži i poslužilo je kao svojevrsna edukacija o tome na šta sve emiteri moraju da obrate pažnju prilikom objavljivanja oglasnih poruka.

4. Krivični zakonik

4.1. Aktivista Antifašističke akcije iz Novog Sada, Zoran Petakov, dobio je rešenje o izdržavanju kazne zatvora u trajanju od sto dana, jer nije platio kaznu za uvredu Irineja bačkog, episkopa Srpske pravoslavne crkve, nanetu u televizijskoj emisiji „Klopka“ na BK televiziji još 2005. godine. Petakov je prethodno kažnjen novčanom kaznom koju je svojom presudom izrekao bivši Četvrti opštinski sud u Beogradu. Presudu je u postupku po žalbi, novembra 2008. godine, potvrdio Viši sud u Beogradu. Petakov je, inače, u emisiji koja je emitovana nedelju dana nakon upada grupe neonacista, pripadnika organizacije „Nacionalni stroj“, predvođene Goranom Davidovićem Firerom, na tribinu organizovanu na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu u sklopu obeležavanja Dana borbe protiv fašizma, izneo mišljenje da Srpska pravoslavna crkva propagira ideologiju u kojoj se prepoznaju desni ekstremisti, a vladike Amfilohija Radovića, Atanasija Jevtića, Artemija Radosavljevića i Irineja Bulovića nazvao četvoricom jahača apokalipse koji su „u poslednjih petnaest godina imali više uticaja na stvaranje [desničarskih ekstremističkih] grupacija, nego što ima Državna bezbednost“.

Monitoringom suđenja Zoranu Petakovu bavio se svojevremeno Komitet pravnik za ljudska prava i izveštaji koji su o tome sačinjeni i danas su dostupni na sajtu ove organizacije, na adresi: <http://www.yucom.org.rs/rest.php?idSek=22&idSubSek=63&tip=vestgalerija&status=prvi>. Za potrebe ovog izveštaja nećemo se ponovo baviti sudskim procesom vođenim od 2006. do 2008. godine, već ćemo samo pokušati da ukažemo na paradoksalnu činjenicu, da ukidanje zatvorske kazne za klevetu i uvredu, izmenama Krivičnog zakonika iz 2005. godine, preti da dovede do toga da u Srbiji, po prvi put nakon dvadeset, a možda i više godina, neko završi u zatvoru zbog uvrede javne ličnosti. Naime, dok su do izmena zakona iz 2005. godine, kazne za klevetu i uvredu, i kada

su izricane, po pravilu izricane samo kao uslovne, te povodom njih niko nije bio stvarno zatvaran, tim izmenama koje su obrazlagane kao veliki korak unapred koji će doprineti slobodi izražavanja u Srbiji, kreirana je situacija u kojoj će licima za klevetu ili uvredu kažnjenim novčano, a koja odbiju ili nisu u mogućnosti da izrečenu novčanu kaznu plate, ova kazna biti zamenjena kaznom zatvora. Tako će Zoran Petakov, nakon uručenja rešenja o izdržavanju stodnevne zatvorske kazne kojom mu je zamenjena ranija novčana kazna koju nije platio, po svemu sudeći, biti prvi čovek u novijoj istoriji Srbije zatvoren zbog uvrede u medijima, konkretno zbog uvrede na televiziji. Slučaj Zorana Petakova pokazuje koliko su kompromisna rešenja u zaštiti ljudskih prava, pa i prava na slobodu izražavanja, kontraproduktivna i koliko je Srbija, odbijajući da dekriminalizuje klevetu i uvredu, zapravo izgubila. Podsetimo, puna dekriminalizacija klevete i uvrede predviđena je tek Predlogom Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, koji je vlada uputila Skupštini Srbije na usvajanje 31. januara ove godine. Nažalost, do svog raspuštanja, Parlament o ovom predlogu nije glasao, te dekriminalizacija klevete i uvrede ostaju da čekaju izbor nove Vlade i njen stav po tom pitanju. Ostaje da se nadamo da će slučaj Zorana Petakova otvoriti oči onima koji su bili najglasniji u protivljenju dekriminalizaciji još 2005. godine, te da će doprineti da se kleveta i uvreda napokon brišu iz srpskog krivičnog zakonodavstva.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, nakon raspisivanja izbora Narodna skupština Republike Srbije nije držala zasedanja, pa tako nije ni usvojila nove propise.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

1.1. RRA je 6. maja, na dan izbora, naložila kablovskim operatorima u Srbiji da zbog kršenja predizborne tišine obustave emitovanje prvog programa HRT-a, OBN-a i „Koperenikus 3 - Svet plus“, preneo je B92, pozivajući se na agencije Beta i Tanjug. „Programi tih televizija su prekinuti u mrežama kablovskih operatora jer su emitovali sadržaje kojima su kršili predizbornu tišinu“, rekao je Tanjugu zamenik predsednika RRA, Goran Karadžić. Karadžić je naveo i da će kablovski

operatori moći da nastave sa emitovanjem programa tih televizija u 20 sati, odnosno po završetku predizborne tišine. Internet portal dnevnog lista „Blic“ javio je da je RRA, takođe zbog kršenja pravila predizborne tišine, oko 19.15 sati, privremeno prekinula emitovanje Studija B, a spisku kablovskih stanica za koje je kablovskim operatorima naloženo da ih isključe iz ponude, navodno je pridružen i BN. Isto se ponovilo i u nedelju, 20. maja, na dan održavanja drugog kruga predsedničkih izbora, kojom prilikom je Savet RRA saopštio da je na osnovu izveštaja stručnih službi utvrđeno da je kablovska televizija „Koperenikus 3 - Svet plus“, u više navrata grubo prekršila predizbornu tišinu, te da je u tom smislu naloženo operatorima kablovsko-distributivnih sistema da programi koje distribuiraju moraju da budu usklađeni sa propisima koji regulišu predizbornu tišinu.

Zakonom o izboru narodnih poslanika propisano je da su izborna propaganda preko sredstava javnog obaveštavanja i objavljivanje procene rezultata izbora zabranjeni 48 časova pre dana održavanja izbora i na dan održavanja izbora do zatvaranja biračkih mesta. Ova odredba shodno se primenjuju i na predsedničke, kao i na lokalne izbore. Obaveza poštovanja izborne tišine propisana je i Kodeksom ponašanja emitera, i Opšte obavezujućim uputstvom radio i televizijskim stanicama (emiterima) u predizornoj kampanji za lokalne, pokrajinske i republičke skupštinske izbore, izbore za predsednika Republike i izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina. Ono što, međutim, ostaje nejasno, jeste osnov po kome je RRA nalagala kablovskim operatorima da obustave distribuciju bilo kog programa. Naime, RRA je ovlašćena, u skladu sa Zakonom o radiodifuziji, da izrekne meru privremenog oduzimanja dozvole za emitovanje programa. Ova mera, međutim, u konkretnom slučaju nije izrečena, niti je mogla biti izrečena, i to iz dva razloga. Prvo, njeno izricanje podrazumeva postupak i uslove predviđene članom 63. Zakona o radiodifuziji, između ostalog da emiter, i pored izrečenog upozorenja, nastavi da ne izvršava odredbe Zakona o radiodifuziji ili propisa donetih na osnovu njega ili ne poštuje uslove predviđene dozvolom za emitovanje programa, ili ne postupi po merama za otklanjanje učinjenih povreda koje je Savet utvrdio u izrečenom upozorenju. Drugo, isključivani su i kanali koji se u Srbiji ne distribuiraju na osnovu dozvola izdatih od strane RRA, konkretno terestrijalni kanali iz susednih zemalja (HRT iz Hrvatske, te OBN i BN iz Bosne i Hercegovine). Njihovo reemitovanje u Srbiji regulisano je ratifikovanom Evropskom konvencijom o prekograničnoj televiziji. Ova konvencija, naime, predviđa da države potpisnice, među njima i Srbija, osiguravaju slobodu izražavanja i informisanja u skladu sa članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, garantuju slobodu prijema, i na svojim teritorijama ne ograničavaju reemitovanje programskih usluga koje su u skladu sa odredbama ove konvencije. Ova Konvencija predviđa mogućnost privremenog obustavljanja reemitovanja, ali i to samo u slučajevima nastavljenog kršenja Konvencije u jednom dužem vremenskom periodu nakon obaveštenja o tome upućenog državi iz koje se konkretan program emituje. Što se tiče kablovskih operatora, oni svoju delatnost obavljaju po režimu opšteg ovlašćenja u skladu sa odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama i Pravilnika o opštim uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih

komunikacija po režimu opšteg ovlašćenja. Nijedan od ovih propisa ne predviđa mogućnost izdavanja naloga operatorima da obustave emitovanje nekog konkretnog programa. Kršenje predizborne tišine ne ispunjava ni uslove za zabranu distribucije propisane članom 17. Zakona o javnom informisanju. Zabrana distribucije se, naime, može odrediti jedino ako je to neophodno u demokratskom društvu radi sprečavanja: poziva na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanja teritorijalnog integriteta Republike, propagiranja rata, podstrekavanja na neposredno nasilje ili zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, a od objavljivanja informacije neposredno pretila, nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način. Međutim, i u takvom slučaju, odluku o zabrani distribucije može doneti jedino sud, i jedino na predlog javnog tužioca.

2. Savet za štampu

Komisija za žalbe Saveta za štampu odbila je žalbu Ksenije Radulović, selektora Sterijinog pozorja, podnetu povodom teksta „Molijer – pisac ljubavnih poroka“, objavljenog 18.5.2012. godine u „Večernjim novostima“. Komisija je našla da „Večernje novosti“ u ovom tekstu nisu prekršile odredbe Kodeksa novinara Srbije. Podnosilac žalbe, Ksenija Radulović, smatrala je da su objavljivanjem spornog teksta, inače intervjua novinarku Vukice Strugar sa pozorišnim rediteljem Egonom Savinom, prekršene odredbe kodeksa koje se odnose na istinitost izveštavanja i novinarsku pažnju, kao i „plasiranjem klevete u formi pitanja“. Odbijajući žalbu, Komisija je, međutim, izrazila zabrinutost zbog primećene tendencije da „Večernje novosti“ prilikom izveštavanja o Sterijinom pozorju u velikom broju slučajeva ne poštuju pravilo da se čuje i druga strana, kao nespremnosti redakcije da omogući iznošenje drugačijeg mišljenja.

Sporno pitanje Egonu Savinu u intervjuu objavljenom u „Večernjim novostima“, glasilo je: „Vaša predstava „Bunar“ ušla je u selekciju ovogodišnjeg Sterijinog pozorja, nekada prestižnog festivala čija se selekcija gotovo više i ne komentariše. Kao da su svi od njega digli ruke?“ Članovi Komisije za žalbe ispravno su ocenili da je novinarka, postavljajući pitanje sagovorniku, iznela svoj vrednosni sud, a ne činjenicu. Ovu presudu navodimo u izveštaju upravo zbog uvek aktuelnog pitanja podele sudova na vrednosne i činjenične. Pogrešna kvalifikacija vrednosnih sudova kao činjeničnih, i dalje se isuviše često sreće u odlukama srpskih sudova, te je u tom smislu konkretna odluka Komisija na višem nivou od prosečne sudske odluke. Ostaje, naravno, za žaljenje, nedostatak odluka Komisije o kojem smo i ranije pisali, a koji se ogleda u tome da su one isuviše šturo obrazložene. Dobro promišljene i dobro obrazložene odluke Komisije, mogle bi postati uzor i putokaz sudovima, te faktor pozitivnog uticaja na njihovu praksu u medijskim sporovima, što je mogućnost koju bi Komisija trebalo da pokuša da iskoristi.

DRŽAVNI ORGANI

3. *Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva*

Udruženje novinara Srbije, Nezavisno udruženje novinara Srbije, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i Poslovno udruženje Lokal Pres, u zajedničkom saopštenju objavljenom 4. maja, tražili su od Ministarstva kulture informacije o sudbini konkursa za sufinansiranje medijskih projekata u 2012. godini. Naime, pet konkursa za sufinansiranje projekata i to: programa iz oblasti javnog informisanja, programa u oblasti javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina, programa elektronskih javnih glasila sa sedištem na Kosovu i Metohiji, programa u oblasti informisanja osoba sa invaliditetom i programa u oblasti javnog informisanja pripadnika srpskog naroda u zemljama regiona, raspisano je još 1. novembra prošle godine, a rok za podnošenje prijave istekao je 1. decembra 2011. Komisije, čiji spisak članova nije objavljen na sajtu ministarstva, po nezvaničnim informacijama, završile su rad još u martu, i od tada se čeka potpis ministra da bi rešenja bila objavljena. Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, nijednom rečju nije obrazložilo zbog čega se rešenja ne donose.

Tek nakon objavljivanja zajedničkog saopštenja medijskih i novinarskih udruženja, 8. maja doneta su i objavljena rešenja o raspodeli sredstava po raspisanim konkursima za sufinansiranje projekata - programa elektronskih javnih glasila sa sedištem na Kosovu i Metohiji, programa u oblasti informisanja osoba sa invaliditetom i programa u oblasti javnog informisanja pripadnika srpskog naroda u zemljama regiona. Za preostala dva konkursa, za sufinansiranje projekata - programa iz oblasti javnog informisanja i programa u oblasti javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina, rešenja o raspodeli sredstava doneta su 15. maja i objavljena na sajtu ministarstva 18. maja, da bi nakon samo dva sata bila povučena bez ikakvog obrazloženja. Do kraja perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, rešenja nisu ponovo objavljena, što daje povod ozbiljnim sumnjama u regularnost konkursa. Takođe, neprimereno kašnjenje sa objavljivanjem rezultata, pa posledično i sa zaključivanjem ugovora i dodeljivanjem novca, ozbiljno dovodi u pitanje i realizaciju preloženih projekata, a imajući u vidu razmere krize koja potresa medijsku scenu, i opstanak pojedinih lokalnih medija kojima su sredstva sa ovih konkursa izuzetno značajna.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

4. *Organizacija muzičkih autora srbije - Sokoj*

U Ljubljani je 31. maja održan regionalni sastanak društava za kolektivnu zaštitu autorskih muzičkih prava, na kome su pored organizatora, slovenačkog SAZAS-a, učestvovali i hrvatski HDS-

ZAMP, bosanski „Sine Qua Non“, crnogorski PAM, makedonski ZAMP i Sokoj. Kako je saopštio SAZAS, na sastanku je dogovoreno zajedničko delovanje u celom regionu u cilju unapređenja autorskopravne zaštite. Sokoj je saopštio da se razgovaralo i o trenutnoj situaciji u regionu koja se odnosi na zaštitu autorskih prava, kao i o brojnim teškoćama u radu društava. Tema sastanka bili su i problemi vezani za neplaćanje autorskih naknada od strane korisnika, zatim pitanja promena zakona i sankcija za njegovo nepoštovanje. Na sastanku je dogovoreno da se izrade regionalni komparativni prikazi tarifa, članstva i upravljanja. Istaknuta je potreba za promotivnim aktivnostima sa autorima, medijima, ali i carinskim službama i ministarstvima unutrašnjih poslova.

Podsetimo, u Srbiji je Zakonom o autorskom i srodnim pravima predviđeno da se prilikom određivanja tarife uzimaju u obzir tarife kolektivnih organizacija država čiji je bruto društveni proizvod približne vrednosti bruto društvenom proizvodu Republike Srbije. U tom smislu, najava pravljenja komparativnih prikaza tarifa svakako jeste dobra vest, koliko god da sve zemlje u regionu nemaju uporedive bruto društvene proizvode, te bi zapravo ovaj prvi komparativni prikaz tarifa trebalo da bude samo početni korak u upoređivanju tarifa u većem broju država. Postojanje komparativnih prikaza tarifa samo bi moglo da pomogne u nekim budućim tarifnim sporovima, a kako bi se operisalo egzaktnim podacima i izbeglo da se tarife kao do sada, baziraju na maglovitim kategorijama, kao što su „uglavnom opšteprihvaćeni standardi“, na koje se srpska Komisija za autorsko i srodna prava pozvala odlučujući u tarifnom sporu između Sokoja i ANEM-a, kao reprezentativnog udruženja radiodifuznih emitera u decembru prošle godine.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Iako je proteklo više od dva meseca od kako se 21. marta otpočelo sa probnim emitovanjem u DVB T2 standardu u okviru inicijalne mreže za testiranje emitovanja digitalnog TV signala, ETV i dalje ne objavljuje rezultate merenja i izveštaje o radu nove mreže. Nezvanično se moglo saznati da ozbiljnijih problema u funkcionisanju nema. Problema bi, međutim, moglo da bude sa finansiranjem, budući da su sredstva koja ETV dobija iz budžeta manja nego što su bila prošle godine, a najveći klijenti su ili u teškoj finansijskoj situaciji, ili, kao u slučaju RTS-a, još uvek ne plaćaju usluge emitovanja. Naime, ETV većini komercijalnih televizija pruža samo usluge kolokacije, odnosno smeštanja analogne emisije opreme na svojim objektima, dok usluge analognog emitovanja pruža samo RTS-u i komercijalnoj nacionalnoj televiziji Avala. Finansijski problemi TV Avala postali su očigledni tokom nedavnog dvomesečnog štrajka zaposlenih zbog neisplaćenih plata i honorara. Zaposleni u toj medijskoj kući ponovo su obustavili rad početkom maja, optužujući menadžment za nepoštovanje dogovora kojim je raniji štrajk okončan u februaru. RTS, sa druge strane, ne plaća uslugu emitovanja ETV-u, kao što ne plaća ni korišćenje frekvencija

Ratelu, iako tu obavezu ima po Zakonu o radiodifuziji, a Ratel sada dug za frekvencije pokušava da prevale na ETV. Finansijske teškoće koje bi zbog svega ovoga mogle da pogode ETV, ozbiljno bi dovele u pitanje dalje odvijanje procesa digitalizacije.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

I dok se i dalje ništa ne preduzima na implementaciji Medijskom strategijom najavljenog povlačenja države iz medijskog vlasništva, kontroverze nastavljaju da prate već privatizovane medije, od kojih, u pojedinim, država i dalje ima značajan udeo, kao što je to slučaj sa Novostima. Milan Beko koji je većinski vlasnik Novosti, saopštio je 17. maja da su njegove kompanije preko kojih drži akcije novinskog izdavača, dobile arbitražni spor protiv nemačke medijske grupacije VAC. Iz VAC-a, koji je pre dve godine objavio da se povlači iz Srbije upravo zbog kontroverzi koje su pratile njihove pokušaje da preuzmu većinski paket u Novostima, odgovorili su da nisu izgubili arbitražni postupak i odbacili su Bekove tvrdnje kao netačne. Oni tvrde da zbog povlačenja iz Srbije, više ne vide razlog za nastavljanje arbitražnog postupka protiv Bekovih firmi, te da su zato i povukli tužbu i platili troškove spora. Iz VAC-a još kažu da su i kada su pokrenuli arbitražni postupak, pretpostavili da će u svakom slučaju morati da plate troškove, budući da su, kako tvrde, njihova istraživanja pokazala da Bekove firme i inače nemaju imovinu iz koje bi mogli da se namire troškovi. Podsetimo, Milan Beko je sam potvrdio da kontroliše tri strane kompanije, Trimax Investments, Ardos Holding i Karamat Holding, koje zajedno u svom vlasništvu imaju 62,4 odsto akcija Novosti. Komisija za hartije od vrednosti mu je u junu 2011. godine naložila da ponudu za preuzimanje ostalih akcija Novosti objavi najkasnije u roku od tri meseca ili da, u suprotnom, objavi prodaju svih akcija iznad praga od 25 odsto akcija Novosti. Ni do jednog od ove dve stvari nije došlo, a Milan Beko više jedino ne može da glasa po osnovu akcija iznad praga od 25 odsto, što je kreiralo situaciju u kojoj je akcionar sa najviše glasova u Novostima ponovo država. Mediji koji su pratili ovu situaciju, pisali su da Milan Beko realno i nije bio u situaciji da da ponudu za preuzimanje, budući da bi ponudu morao da da po ceni koja je u trenutnim uslovima nerealno visoka, niti da proda sve akcije preko 25 odsto, budući da je na tim akcijama navodno upisana zaloga, kojom su obezbeđena prava medijske grupacije VAC. VAC je, sa svoje strane, pokušao da dobije saglasnost Komisije za zaštitu konkurencije za sprovođenje koncentracije sticanjem akcija Trimax Investments, Ardos Holding i Karamat Holdingsa u Novostima, ali je takav zahtev Komisija odbacila oktobra prošle godine zbog, kako je rečeno, nedostavljanja dokaza o pravnom osnovu sprovođenja koncentracije. Dok se čitava ova zbrka ne reši, država koja u Novostima neposredno ima 29,5 odsto akcija, a posredno, preko Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, još 7,15 odsto akcija, te sa tim brojem akcija i većinu u skupštini akcionara Novosti. Godišnja sednica, koja je bila zakazana za 25. maj, odložena je zbog nedostatka kvoruma.

VII ZAKLJUČAK

Umesto zaključka, prenećemo neke od detalja iz Izveštaja o medijskoj situaciji u Srbiji, sačinjenog na osnovu 27 indikatora Saveta Evrope, kojima se meri sloboda izražavanja i slobode medija. Rezultati ovog Izveštaja, koji je rezultat zajedničkog rada organizacija Civil Rights Defenders, ANEM, NUNS, NDNV i Lokal pres, a koji se zasnivaju na javno dostupnim podacima, ali i na rezultatima anketa u kojima je učestvovalo 240 glavnih urednika informativnih medija iz 79 mesta u Srbiji, 69 medijskih vlasnika, 40 partijskih funkcionera iz 10 gradova u Srbiji, 50 pripadnika devet manjinskih nacionalnih zajednica i na intervjuima su predstavnicima 26 državnih, regulatornih i samoregulatornih tela sa nadležnostima u medijskom sektoru, objavljeni su u publikaciji „Medijske slobode Srbije u evropskom ogledalu“, koja je prezentovana 18. maja. Shodno ovom istraživanju, u Srbiji se u potpunosti ostvaruju samo četiri od 27 evropskih indikatora medijskih sloboda (sloboda ulaska u novinarsku profesiju, sloboda pristupa Internetu i stranim medijima, razdvojenost učešća u izvršnim organima vlasti od profesionalnog obavljanja medijskih poslova i ograničenost prava medija na ekskluzivno izveštavanje o događajima od izuzetnog javnog značaja). Za većinu ostalih indikatora, zakonska potpora uglavnom postoji, ali se oni u praksi ipak ne ostvaruju potpuno, ili njihovo ostvarivanje nije lišeno teškoća i problema. Najdrastičnija odstupanja od evropskih standarda postoje u oblasti medijske ekonomije i nezavisnosti medija od političkih uticaja, kao i radno-socijalnih prava i bezbednosti novinara.

Situacija sa kojom će nova vlada, koja tek treba da se formira nakon majskih izbora, morati da se suoči, poražavajuća je. Ono što bi ta vlada svakako morala da uradi, jeste da napokon, umesto prepuštanja stihiji da dalje razara medijsku scenu, odgovorno sagleda situaciju i otvori proces neophodnih reformi. Medijski profesionalci, nažalost, nisu preveliki optimisti. Događaji i pojave opisani u ovom izveštaju, u dobroj meri oslikavaju i zašto je tako.